

Engagementsverklaring ter ondersteuning van het dranken- en tussendoortjesbeleid van scholen

- Gelet op art. 74 van het Decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, waarin wordt gesteld dat de Vlaamse Regering initiatieven zal nemen ter ondersteuning van de gezondheid van jonge kinderen en schoolgaanden.
- Gelet op het feit dat zowel de minister van Onderwijs als de minister van Volksgezondheid belang hechten aan de aanpak van de Wereldgezondheidsorganisatie voor Health in All Policies, een aanpak die wordt gepromoot om het preventieve gezondheidsbeleid over beleidsdomeinen en -niveaus heen te helpen realiseren vertaald via het artikel 3 en 4§2 van het hierboven vermelde decreet waarin wordt gesteld dat de Vlaamse Regering een facettenbeleid voert inzake preventieve gezondheidszorg en ingeschreven in de visie 2050.
- Gelet op het feit dat de minister van Onderwijs meewerkt aan de voorbereiding van een gezondheidsconferentie door de minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin met specifieke aandachtspunten die betrekking hebben op gezonde voeding, lichaamsbeweging en sedentair gedrag.
- Gelet op de beleidsbrief 2016-2017 van de minister van Onderwijs waarin wordt gesteld dat op basis van het advies van de Vlaamse Onderwijsraad over gesuikerde dranken en tussendoortjes in secundaire scholen een overleg zou worden opgezet met het oog op het ontmoedigen of verbieden van suikerhoudende dranken en tussendoortjes.
- Gelet op het advies van de Vlaamse Onderwijsraad van 15 oktober 2015 over mogelijke beleidsmaatregelen ten aanzien van het aanbod van gesuikerde dranken op secundaire scholen.
- Gelet op de (vakgebonden en vakoverschrijdende) eindtermen in onderwijs in het domein gezondheidseducatie.
- Gelet op het feit dat aan de scholen wordt gevraagd om een gezondheidsbeleid op maat van hun leerlingen uit te werken en ervoor te zorgen dat leerlingen in een omgeving worden opgevangen die een gezonde levensstijl bevordert.
- Gelet op het feit dat de minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin met partnerorganisaties beheersovereenkomsten afsluit voor de ontwikkeling, implementatie, en disseminatie van methodieken voor gezondheidsbevordering en ziektepreventie op scholen.

- Gelet op de collectieve gezondheidsovereenkomst van 6 april 2016 tussen de Vlaamse Gemeenschap en Fevia Vlaanderen.
- Gelet op het feit dat het voor gezondheidsbevordering van kinderen en jongeren in scholen niet volstaat om enkel lessen te geven, maar bijkomende ondersteunende en faciliterende maatregelen te nemen die zich weerspiegelen in het beleid van de scholen.

Komen

enerzijds

de Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs

de Vlaamse minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie als partnerorganisatie van de Vlaamse overheid

het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, de onderwijskoepels en koepel van de Vrije CLB's

anderzijds

Fevia Vlaanderen

de Belgische Groepering voor Distributie van Automaten

Sodexo, Agape, Aramark, Scolarest en Compass Group

Aquaflanders en Culligan International

HET VOLGENDE OVEREEN

Titel I Begrippen

Artikel 1: voor de toepassing van deze engagementsverklaring wordt verstaan onder:

1° De minister van Onderwijs: de Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs.

2° De minister van Gezondheid: de Vlaamse minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

3° Preventieve gezondheidszorg: het deel van de gezondheidszorg dat maatregelen en acties omvat die tot doel hebben de gezondheid te bevorderen, te beschermen of te behouden.

4° Facettenbeleid: beleid dat buiten het domein van gezondheidszorg valt en bijdraagt tot het bevorderen, beschermen of behouden van gezondheid.

5° Vlaamse gezondheidsdoelstellingen: op vlak van gezondheid na te streven, tijdsgebonden, meetbare, haalbare en maatschappelijk aanvaardbare doelstellingen, die op initiatief van de Vlaamse Regering worden goedgekeurd door het Vlaamse Parlement.

6° Gezondheidsconferentie: bijeenkomst van personen op initiatief van de Vlaamse Regering met als doel het uitwisselen van inzichten, gegevens en ervaringen om te komen tot een voorstel van een nieuwe of te herziene Vlaamse Gezondheidsdoelstelling of om andere opdrachten te vervullen met betrekking tot het preventieve gezondheidsbeleid.

7° Gezondheidsbevordering: preventiemethode, gebruikt binnen het preventieve gezondheidsbeleid, die tot doel heeft de gezondheid te bevorderen, te beschermen of te behouden door die processen te ondersteunen die individuen en groepen in staat stellen om de determinanten van hun gezondheid positief te beïnvloeden.

8° VIGeZ: het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie.

9° Regulier dranken- en tussendoortjesaanbod in de scholen: aanbod dat op normale schooldagen wordt gegeven m.a.w. niet het aanbod dat op schoolfeestjes, opendeurdagen en andere speciale gelegenheden of bij leerlingen in het kader van zorg en begeleiding wordt gegeven. De scholen maken hierover afzonderlijke afspraken.

Titel II : Inhoud

Hoofdstuk 1: doelstelling

Artikel 2

De ondertekenaars komen overeen om te zorgen voor de ondersteuning van een evenwichtig dranken- en tussendoortjesbeleid van scholen door het opnemen van een aantal engagementen. Zodoende dragen ze bij tot het creëren van gezonde schoolomgevingen.

Hoofdstuk 2: organisatie

Artikel 3

1° De **principes** van gezondheidsbevordering in scholen vertaald via de methodiek 'Kieskeurig: voedingsbeleid op school' (zie <http://www.gezondeschool.be/kieskeurig>) ontwikkeld door VIGeZ vormen de basis voor de engagementen.

2° Het reguliere **aanbod** van producten in scholen wordt **onderverdeeld in categorieën** (zie overzicht als bijlage 1). Het aanbod van de producten in de scholen wordt daarop afgestemd en ziet er als volgt uit:

1. Basisproducten uit het aanmoedigingsbeleid: zijn ruim beschikbaar.
2. Producten uit het gedoogbeleid: worden beperkt aangeboden. De scholen bepalen zelf de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de producten.
3. Producten uit het uitdoofbeleid: zijn beperkt beschikbaar en scholen kiezen ervoor om het aanbod af te bouwen. De scholen bepalen zelf met welke snelheid ze hierin willen evolueren.
4. Producten in het verbodsbeleid (enkel bij dranken): worden in de scholen niet aangeboden.

3° Leden van FEVIA Vlaanderen nemen het engagement om **kleinere portiegroottes** aan te bieden van bepaalde producten uit het uitdoof- en gedoogbeleid. Er wordt daarbij rekening gehouden met de economische, technische en juridische haalbaarheid (etiketteringswetgeving).

4° In het basisonderwijs zijn er quasi geen **automaten** met producten uit het uitdoofbeleid. Deze situatie wensen we te behouden. De automaten in het secundair onderwijs zijn non-branded en bevatten enkel nog boodschappen die een evenwichtige keuze in dranken en tussendoortjes bij leerlingen stimuleren. De boodschappen kunnen ter advies voorgelegd worden aan het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie.

Scholen worden inzake toegankelijkheid van producten geïnformeerd over mogelijke pistes. Voorbeelden hiervan zijn de plaats van de automaat of het uitrusten met tijdslots om de scholen toe te laten maatregelen te nemen inzake de toegankelijkheid van de producten.

De samenstelling van de automaten wordt altijd bepaald in samenspraak met de scholen en houdt rekening met de evolutie van de scholen om tot een evenwichtig dranken- en tussendoortjesaanbod te komen.

5° Het aanbieden van **gratis (drink)water** door de scholen wordt gefaciliteerd door het ter beschikking stellen van financieel voordelige onderhoudscontracten vanuit de drinkwaterbedrijven voor verschillende tappunten aangesloten op het drinkwaternet.

6° VIGeZ engageert zich om binnen Kieskeurig het belang van **participatie en draagvlak** van ouders en leerlingen te onderlijnen en tools ter beschikking te stellen van scholen die het bewerkstellingen van participatie en draagvlak ondersteunen.

7° Binnen de contouren van hun begeleidingsplan ondersteunen de onderwijskoepels en het GO! de scholen om een gezondheidsbeleid te voeren; ze doen dat zowel vraaggestuurd als door het communiceren van de methodiek Kieskeurig.

Hoofdstuk 3: communicatie

Artikel 4

De communicatie over engagementen in deze engagementsverklaring en de monitoring die daarbij hoort wordt door alle ondertekenaars samen voorbereid.

Artikel 5

VIGeZ houdt de andere ondertekenaars van de engagementsverklaring op de hoogte van informatie die er naar scholen wordt gestuurd m.b.t. het evenwichtig dranken-en tussendoortjesbeleid.

Artikel 6

De onderwijskoepels en GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en de Koepel van de vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding verbinden zich ertoe om de scholen en centra voor leerlingenbegeleiding te informeren over de aanbevelingen aangaande een evenwichtig dranken- en tussendoortjesbeleid en hen te ondersteunen indien ze initiatieven willen nemen.

Artikel 7

FEVIA Vlaanderen engageert zich om informatie die een weerslag heeft op het dranken- en tussendoortjesbeleid van scholen te bezorgen aan alle ondertekenaars van deze engagementsverklaring.

Hoofdstuk 4: monitoring

Artikel 8

De evolutie in de scholen voor het dranken- en tussendoortjesaanbod wordt **gemonitord** door VIGeZ. De minister van Onderwijs en de minister van Volksgezondheid gaan nog na hoe de monitoring zal gebeuren en houden hierbij rekening met de resultaten uit de gezondheidsconferentie.

Artikel 9

De ondertekenaars van deze engagementsverklaring streven ernaar om hun gezamenlijke inspanningen weerspiegeld te zien in onderstaande indicatoren:

Voor de dranken:

- Tegen het schooljaar 2017-2018 zijn de producten uit het uitdoofbeleid in 75% van de basisscholen en 60% van de secundaire scholen uit het aanbod verdwenen.
- Tegen het schooljaar 2020-2021 zijn de producten uit het uitdoofbeleid in alle scholen volledig uit het aanbod verdwenen.

Voor de tussendoortjes:

- Tegen het schooljaar 2017-2018 zijn de producten uit het uitdoofbeleid in 75% van de scholen uit het aanbod verdwenen.
- Tegen het schooljaar 2020-2021 zijn de producten uit het uitdoofbeleid in alle scholen volledig uit het aanbod verdwenen.

Hoofdstuk 5: financiering

Artikel 10

Deze engagementsverklaring houdt geen steun in die rechtstreeks of onrechtstreeks ten laste komt op de begroting van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Artikel 11

Deze engagementsverklaring past binnen de uitvoering van de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en VIGeZ.

Opgemaakt te Brussel op 28 november 2016.

Hilde Crevits

Viceminister-president van de Vlaamse
Regering en Vlaams minister van Onderwijs

Jo Vandeurzen

Vlaams Minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

Nadia Lapage

Secretaris-Generaal

FEVIA Vlaanderen

Hans Craen

Secretaris-Generaal

De Belgische Groepering voor de Distributie
door Automaten

Marc Buysse

Directeur

Aquaflanders namens alle Vlaamse
drinkwatermaatschappijen

Bart Vanrenterghem

Algemeen Directeur

Culligan België

Michel Croisé

President

Sodexo Benelux

Jackie Meul

Directeur

Compass Group en Scolarest

Jacky Goris

Algemeen Directeur

Agape

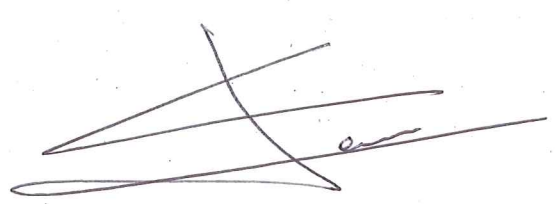
Stijn Crombé

Directeur

Aramark

Raymonda Verdyck
Afgevaardigd bestuurder
GO! Onderwijs van de Vlaamse
Gemeenschap

Lieven Boeve
Directeur-Generaal
Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Geertrui De Ruytter
Directeur Pedagogische begeleiding
Onderwijssecretariaat van de Steden en
Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap

Griet Mathieu
Directeur
Provinciaal Onderwijs Vlaanderen

Stefan Grielens
Directeur
Vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding

Linda De Boeck
Directeur
Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie
en Ziektepreventie

Bijlage 1 Kieskeurig: aanbod dranken en tussendoortjes

Aanbevelingen dranken BaO

Dranken	Aanbod op school	Beleid
Water (plat en bruisend) Witte melk Calciumverrijkte sojadrink natuur Verse groentesoep	Basis (ruim beschikbaar)	Voor deze dranken wordt een aanmoedigingsbeleid gevoerd. Deze dranken zijn bij voorkeur dagelijks en via verschillende kanalen beschikbaar op school.
Gezoete melkdranken en calciumverrijkte sojadranken (met fruit, vanille of chocolade) Thee, koffie (zonder toevoeging van suikers) Fruitsap (Sinds 2011 is wettelijk vastgelegd dat fruitsap geen toegevoegde suikers mag bevatten), groentesap Gearomatiseerde waters (zonder toegevoegde suikers en/of zoetstoffen) Dranken op basis van granen, noten en zaden (zonder en met toegevoegde suikers) – geen volwaardig alternatief voor melk en calciumverrijkte sojaproducten	Bij voorkeur niet (in afbouw)	Voor deze dranken wordt een uitdooft-/ontmoedigingsbeleid gevoerd. Deze dranken biedt de basisschool bij voorkeur niet aan. Biedt de school deze momenteel nog aan, dan wordt dit aanbod afgebouwd.
Frisdranken (met toegevoegde suikers) Light frisdranken (met zoetstoffen) Fruitedranken en nectars (met toegevoegde suikers) Sportdranken Energiedranken (met cafeïne en/of taurine) Alcoholische dranken (bijv. tafelbier)	Nooit	Voor deze dranken wordt een verbodsbeleid gevoerd. Deze dranken horen niet thuis in de basisschool.

Aanbevelingen dranken SO

Dranken	Aanbod	Beleid
<p>Water (plat en bruisend) Witte melk Calcium verrijkte sojadrink natuur Verse groentesoep Thee, koffie (zonder toevoeging van suiker) Gearomatiseerde waters (zonder toegevoegde suikers en zoetstoffen)</p>	<p>Basis (ruim beschikbaar)</p>	<p>Voor deze dranken wordt een aanmoedigingsbeleid gevoerd. Deze dranken zijn bij voorkeur dagelijks en via verschillende kanalen beschikbaar op school.</p>
<p>Gezoete melkdranken en calciumverrijkte sojadranken (met fruit, vanille of chocolade) Fruitsap (Sinds 2011 is wettelijk vastgelegd dat fruitsap geen toegevoegde suikers mag bevatten), groentesap Light frisdranken Dranken op basis van granen, noten en zaden (zonder en met toegevoegde suikers) – geen volwaardig alternatief voor melk en calciumverrijkte sojaproducten</p>	<p>Opties voor uitbreiding (beperkt beschikbaar)</p>	<p>Voor deze dranken wordt een gedoogbeleid gevoerd. Deze dranken zijn via minder kanalen en/of op beperkte momenten tijdens de schooldag beschikbaar (bijv. er zijn meer aanbodkanalen voor water dan voor light frisdranken).</p>
<p>Frisdranken (met toegevoegde suikers) Fruitdranken en nectars (met toegevoegde suikers) Isotone sportdranken</p>	<p>Bij voorkeur niet (in afbouw)</p>	<p>Voor deze dranken wordt een uitdooft-/ontmoedigingsbeleid gevoerd. Deze dranken biedt de school bij voorkeur niet aan. Biedt de school deze momenteel nog aan, dan wordt dit aanbod geleidelijk aan afgebouwd.</p>
<p>Alcoholische dranken (bijv. tafelbier) Energiedrank (met cafeïne en/of taurine) Hypertone sportdranken</p>	<p>Nooit</p>	<p>Voor deze dranken wordt een verbodsbeleid gevoerd. Deze dranken horen niet thuis op school.</p>

Aanbevelingen tussendoortjes BaO en SO

Tussendoortjes	Aanbod	
<p>Vers fruit Groenten (bijv. kerstomaatjes, wortel, verse groentesoep) Yoghurt natuur (zonder toegevoegde suikers), verse kaas natuur (zonder toegevoegde suikers), alternatief op basis van soja natuur (met calcium verrijkt) Noten (ongezouten) Belegde boterham, rijstwafel, beschuit, knäckebröd Fruit op sap of siroop Gedroogd fruit Smoothies Yoghurt met fruit (met toegevoegde suikers of zoetstof) of alternatief op basis van soja met fruit (met calcium verrijkt) Melkdesserts zoals pudding, rijstpap, of alternatief op basis van soja (met calcium verrijkt) Grankenkoek, droge koek Koeken met chocolade Wafels, cake, taart Snoep, chocolade, snoeprepen Koffiekoeken, croissants, donuts Worstenbroodjes Chips en andere zoute snacks</p>	<p>Basis (ruim beschikbaar)</p>	<p>Voor deze tussendoortjes wordt een aanmoedigingsbeleid gevoerd. Deze tussendoortjes zijn bij voorkeur dagelijks en via verschillende kanalen beschikbaar op school.</p>
	<p>Opties voor uitbreiding (beperkt beschikbaar)</p>	<p>Voor deze tussendoortjes wordt een gedoogbeleid gevoerd. Deze tussendoortjes zijn via minder kanalen en/of op beperkte momenten tijdens de schooldag beschikbaar (bijv. er zijn meer aanbodkanalen voor fruit dan voor droge koeken).</p>
	<p>Bij voorkeur niet (in afbouw)</p>	<p>Voor deze tussendoortjes wordt een uitdoof-/ontmoedigingsbeleid gevoerd. Deze tussendoortjes biedt de school bij voorkeur niet aan. Biedt de school deze momenteel nog aan, dan wordt dit aanbod geleidelijk aan afgebouwd.</p>